У пошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVII. No. 180. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 3-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1970 Ч. 180. VOL. LXXVII.

ЮВІЛЕЙНИЙ ТРИДЦЯТИЙ З'ЇЗД ОДВУ ВІДБУВАЄТЬСЯ З КІНЦЕМ ЦЬОГО ТИЖНЯ У КЛІВЛЕНДІ

Клівленд, Огайо. — В суботу 3 жовтня ц. р. починається тут в залях Пік Картер Готелю при Проспект й Іст 9-та вул., Ювілейний Тридцятий З'їзд Організації Державного Відродження України, який триватиме протягом двох днів, суботи й неділі 4 жовтня ц. р. У програмі З'їздової сесії в суботу передбачені вибори президії і комісій, звіти керівних органів ОДВУ, дискусія над ними, як також переведення зміни статуту ОДВУ. Увечері цього ж дня відбудеться Ювілейний Бенкет. В неділю, після Богослужень, буде продовжуватися дискусія над звітами та відбудеться вибір Центральної Управи, як також Центральної Контрольної Комісії та Організаційного Трибуналу ОДВУ.

Під час суботнішнього Ювілейного Бенкету ред. Осип Зінкевич виголосить слово про актуальну ситуацію в Україні. У мистецькій частині програми Бенкету будуть виступати: п-ні Уляна Чайківська-Вирста з Парижу, проф. Григорій Китастий, п-ні Володимира Кавка та чоловічий квартет хору „Дніпро" при акомпаніяменті п-ні Наді Воляник. В тому самому часі в рамках З'їзду відбудеться Річна Красва Конференція Української Золотого Хреста. В з'їздових днях буде влаштована також виставка образів українських мистців: М. Анастазієвського, Б. Божемського, М. Гарасовської - Дачишин, А. Коломийця, Я. Плав'юка, В. Свириденка і К. Теодоровича.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 2 жовтня 1970 р.

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНА КОМІСІЯ В СПРАВІ непристойностей і порнографії опублікувала свої рекомендації в тому напрямі, щоб скасувати всі законні обмеження для дорослих осіб, які бажають дістати книжки про всякі сексуальні справи та оглядати образи й фільми про сексуальні справи. Проти такого рішення виступив представник Ніксонового Уряду, була критика його в Конгресі, і між членами Комісії були голоси проти рішення більшости. Комісія домагається скасувати всі федеральні, стейтові і міські закони, які забороняють продавати, виставляти і поширювати сексуальний, непристойний матеріял. 12 членів Комісії були за скасування обмежень, 5 проти а один член стримався.

ПРИХИЛЬНИКИ ПРОЄКТУ РЕФОРМИ соціяльної опіки не втратили надії на те, що ще цього року вдасться схвалити цю реформу в Сенаті. Проєкт реформи суспільної опіки знаходиться в Сенатській Фінансовій Комісії, в якій більшість членів є проти запропонованої урядом реформи. Прихильники урядового проєкту плянують помирити Комісію та приєднати його до законопроєкту зміни в соціяльному забезпеченні, який має можливість бути схваленим ще перед закриттям цьогорічної сесії Конгресу. Білий Дім не міг здобути всіх республіканських голосів для свого проєкту, і важко його схвалити.

АДМІНІСТРАЦІЯ ХАРЧІВ І ЛІКІВ повідомила, що вона старається про те, щоб всі нові окуляри мали такі скельця, які не розбивалися б та не ранили б тих, що їх носять. Комісар цієї Адміністрації д-р Чарлз С. Едвардс сказав, що треба конче дбати про очі американців, бо щороку 100,000 дорослих американців і 20,000 шкільних дітей бувають поранені внаслідок того, що розбиваються окуляри. 100 мільйонів американців носять окуляри, але тільки 25 відсотків мають відпорні на збиття скельця на своїх окулярах. Та оптик Джером Міллер твердить, що тепер майже 50 відсотків американців мають „безпечні" окуляри.

НОВЕ ЗАРЯДЖЕННЯ УРЯДУ ЗВІЛЬНЯЄ з обов'язку військової служби всіх тих мужчин у віці понад 26 років, які досі взагалі не були покликані. На основі цього зарядження тисячі молодих чоловіків позбуваються страху, що їх можуть покликати до військової служби. З нового зарядження скористають численні студенти, які користали з відкладення військової служби, і вже переступили 26-ий рік життя. Про це зарядження повідомив директор Рекрутаційного Уряду д-р Куртіс В. Тарр. Зарядження підписане президентом Ніксоном.

У СВІТІ

ПРОБЛЕМА ЗАХІДНЬОГО БЕРЛІНУ БУЛА знову предметом конференції 3-ох західних командувачів в тому місті й совєтського амбасадора з Східньої Німеччини Пйотра Абрасімова, який запропонував плян полагодження тієї проблеми. Совєти далі наполягають, що західній Берлін є окремою політичною одиницею, незалежною від Західньої Німеччини і що західні держави повинні визнати Східню Німеччину за „суверенну" державу, але погоджуються на облегшення комунікації між Західним Берліном та Західньою Німеччиною і влаштування телефонічного зв'язку між двома частинами поділеного Берліну. Наступна конференція в цій справі відбудеться 9 жовт. ц. р.

У РИМІ ПОМЕР на 91-му році життя кардинал Алойзі Маселля, найстарший член Кардинальської Колегії у Ватикані. Кардинал Маселля був двократно кандидатом на Папу, після смерти Пія XII у 1958 р. і після смерти Івана XXIII у 1963 році. Володів перфектно еспанською і португальською мовами і займав різні дипломатичні пости в південно - американських країнах. Ще в минулу суботу відвідав його в його приватному помешканні Папа Павло VI.

РАДЖАКРІШНА РАМАНІ, АМБАСАДОР МАЛЯЙЗІЇ В ОН, ПОМЕР в Ню Йорку, в своєму помешканні у Валдорф Асторії на 68 році життя. В 1966 році перейшов операцію серця. За фахом адвокат, часто проводив на засіданнях Ради Безпеки Об'єднаних Націй: відзначався привітливою українською вдачею і почуттям гумору, що робило його популярним в міжнародному дипломатичному корпусі. Його дружина була при його смерті. Його тіло перевезуть до столиці Маляйзії Куала Люмпур.

ПОЛІЦІЯ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ ПОГРОЖУЄ, що застрайкує саме на святкуванні 25-тиріччя тієї міжнародної організації, призначене на 14-24 жовтня ц. р., коли-то до Об'єднаних Націй з'їдуться 60 до 70 голів і прем'єрів різних держав світу. Об'єднані Нації мають 230 власних поліцистів, обов'язком яких є втримувати лад і безпеку на терені палацу ОН. Вони скаржаться, що від років не отримують підвишок ступнів і платні та що вони покривджені у порівнянні, наприклад, з сторожами безпеки у Білому Домі.

ЗСА виступлять з новою ініціятивою в справі замирення у В'єтнамі

Париж. — Голова американської делегації на Паризькій конференції про В'єтнам, Дейвід Брус, і його заступник Філіп Габіб звітуватимуть президентові Ніксонові про стан паризьких переговорів з комуністами під час перебування Ніксона в Ірляндії в найближчу неділю. За газетними твердженнями, вони запропонують Президентові новий плян, з яким американські делегати мали б виступити на найближчому четверговому засіданні тієї конференції, або — в приватних засекречених зустрічах з головою північно-в'єтнамської делегації Хуаном Туї. Хоча північно-вєтнамський речник заперечив це, а американські речники відмовляються потвердити чи заперечити виразно — в Паризьких політичних колах вперто кружляє вістка, що Брус і Туї вже мали одну довгу таємну зустріч наодинці. Покищо ситуація не змінилася. В четвер 1 жовтня відбулося 86-те з черги засідання Паризької конференції, при чому Дейвід Брус висловив жаль, що він не отримав ближчого з'ясування пропозицій, з якими два тижні тому виступила „міністер закордонних справ" В'єтконгу, пані Нгуєн Ті Бінь. Вона заявила готовість комуністів зберегти воєнне перемир'я, якщо американці заповідять, що відкличуть всі свої війська до 30 червня 1971 року, та знову зажадала створення в Південному В'єтнамі коаліційного уряду, до якого можуть належати й члени теперішнього тамошнього уряду, але з виключенням президента Нгуєна Ван Тієв, віце-президента Нгуєна Као Кі та прем'єра Трана Тієн Хієма. Дейвід Брус звернув увагу, що не лицює розпочинати мирових переговорів від диктування другій стороні, яких вона повинна мати провідників. Південно-В'єтнамський уряд відкинув ті вимоги речниці В'єтконгу, як „образливі й арогантні".

Президент Ніксон збільшив на 30 мільйонів допомогу негритянським коледжам

Вашингтон. — Президент Ніксон взяв до уваги нарікання негритянського проводу на те, що ним очолюваний Уряд не дбає про академічні школи для негритянських студентів, і зарядив збільшити допомогу для коледжів, в яких навчаються в більшості негритянські студенти, на 30 відсотків. Про це повідомив секретар здоров'я, освіти і суспільної опіки Елліот Л. Ричардсон, заявляючи, що допомогу для негритянських коледжів збільшується із 95 мільйонів до 125-ох мільйонів. Крайове Товариство в справі рівної можливости нарікало, що Уряд занедбує академічні школи, в яких навчаються чорні студенти. Ніксон в окремому листі заявив, що Уряд, дізнавшися про фінансову кризу негритянських шкіл, вирішив їм допомогти та цим виявити, що федеральний Уряд мусить збільшити свою ролю в тому напрямку, щоб створити рівні освітні можливості для всіх. Федеральна допомога призначена на будову нових шкільних будинків та на вможливлення студій студентам, а також і на адміністрацію шкіл.

Сенатська Комісія збільшує пенсії на 10 відсотків

Вашингтон. — Сенатська Фінансова Комісія ухвалила збільшити пенсії соціяльного забезпечення на 10 відсотків, а найнижчу пенсію збільшити до 100 долярів із теперішніх 64-ох долярів. Палата Репрезентантів в травні ц. р. ухвалила збільшити пенсії 26,200,000 емеритів тільки до 5-ох відсотків в порівнянні з теперішнім станом, а найменші пенсії збільшити до 67.20 доляра. Сенатська Комісія ще не вирішила, на скільки треба буде збільшити податки на соціяльне забезпечення. Палата збільшила податок на соціяльне забезпечення з теперішніх 7,800 долярів до 9.000. Сподіваються, що Сенатська Фінансова Комісія збільшить цей податок аж до 12.000 заробітку. Сенатська Комісія не взяла до уваги просьби Уряду президента Ніксона, щоб не збільшувати пенсій понад 5 відсотків. Треба пригадати, що Президент під час виборчої кампанії заявляв, що треба подбати про те, щоб емерити не бідували в цій найбагатшій країні світу. Коли Сенат схвалить збільшити пенсії до 10-ох відсотків, то окрема Комісія, складена зі сенаторів і конгресменів, мусітиме узгіднити різниці між обидвома текстами законопроєктів.

Конгрес Братських Організацій ЗСА і Канади відбув конвенцію з участю українців

Атланта, Джорджія (Я. П.) — В днях 28 до 30 вересня цього року у цій столиці американського Півдня відбулася 34-та річна конвенція Крайового Конгресу Братських Організацій Америки, який об'єднує сто братських Союзів ЗСА і Канади. В конвенції взяли участь члени екзекутиви Українського Народного Союзу: головний предсідник Йосип Лисогір, гол. касир Петро Пуцило і гол. секретар д-р Ярослав Падох. Від Українського Робітничого Союзу в Конвенції взяли участь гол. секретар Теодор Миник і головний касир Едвард Попіль.

В неділю, 27-го вересня, перед конвенцією, по традиції, Секція Братської Діяльности Конгресу підготовила спільну програму, а саме висвітлення братських фільмів, які інформували про діяльність братських забезпеченевих організацій, їх господарку та суспільно - культурні набутки. Шість фільмів склалися на двогодинну програму, яку повторено двічі. Ілюстровану програму цього фільмового фестивалю надрукував своїм коштом Український Народний Союз, що й було на ній зазначено. Фестиваль підготовила окрема комісія під про-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЄПИСКОП ІОВ ВІДПРАВИТЬ СЛУЖБУ БОЖУ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — З благословення Високопреосвященнішого Митрополита УПЦ в ЗСА Владики Мстислава, голови Української Православної Катедри в Ню Йорку, в неділю 11-го жовтня ц. р. о год. 10-ій ранку буде відправлена в цій катедрі, при 160 Вест 82-а вулиця Архиєрейська Служба Божа. Правитиме Високодостойний і Гість Правлячий Єпископ Південної Америки Преосв. Владика Іов при співучасті духовенства і катедрального хору. По Службі Божій буде братський обід на пошану Владики Іова.

Хорвати ентузіястично вітали президента Ніксона в Загребі

Бєоград. — Президент Р. Ніксон закінчив свою 42-годинну візиту в Югославії, при чому речники обох сторін висловлювали велике вдоволення з ходу й висліду тих відвідин. У проголошеному спільному комунікаті говориться про „сердечні й одверті" розмови, які стосувалися Близького Сходу, Південної Азії, східньо-західніх взаємин та європейської небезпеки. Ніксон і Тіто ствердили, що „переговори замість конфронтації необхідні для мирної і справедливої розв'язки міжнародних проблем". Хоча й серби на вулицях Бєограду виявляли свою прихильність супроти президента Ніксона і його почоту, проте на вулицях хорватської столиці Загребу тисячі мешканців, які стояли під парасолями серед дощу, виявляли справжній ентузіязм. Згодом Тіто сказав до Ніксона: „Кажуть, що ми маємо змогу виганяти людей на вулиці, але ми не можемо добувати на обличчя людей таку усмішку й теплоту, як вони проявили супроти Вас". Президент і Тіто мали довгу розмову в четвер 1-го жовтня. Вони їздили теж разом автом по Югославії, при чому відбули подорож по Хорватії впродовж години і 45 хвилин. Весь час падав дощ, але він не перешкоджував тисячам осіб ждати годинами на шляхах якими мали їхати Ніксон і Тіто. З Бєограду президент Ніксон відлетів до Еспанії. Відтіль він полетить до Британії і, на кілька годин, до Ірляндії та повернеться до Вашингтону в понеділок 5 жовтня ц. р.

Мільйони учасників похорону Нассера вноможливили зберегти лад

Каїро. Мільйони арабів, які густою юрбою заповнили вулиці 4 - мільйонового Каїро, щоб узяти участь в похороні єгипетського президента Гамаля Абделя Нассера, змели з свого становищ тисячі вояків і поліції та внесли хаос, що його не можна було опанувати. Багато закордонних достойників, що прибули на похорон, були примушені вернутися таксівками або поліційними автами до своїх амбасад чи готелів. Коли над містом появився зелений гелікоптер який у товаристві трьох інших перевозив домовину на острівець на Нілі, на якому відбулася похоронна парада, кількамільйонові маси арабів почали плакати й кричати і пробиватися до мосту, що вів на той острів. Крик був такий голосний, що приглушив 101 гарматний стріл. Було багато поранених. Панцерні авта даремне старалися створити шпалір для походу. Один молодий араб вплав із вікна 6-поверхового будинку і згинув, про другого вбитого в юрбі було зразу відомо, але число жертв виявиться щойно згодом. Також в інших арабських країнах були вбиті й ранені під час масових жалібних маніфестацій. Обидва головні кандидати на наступника Нассера на становищі президента Єгипту — урядуючий віце-президент Анвар Садар і голова монопольної партії Арабської Соціялістичної Унії Алі Сабрі дістали під час похорону Нассера легкі серцеві атаки. Анвар Садар взяв участь у кінцевому акті похорону, але був блідий і кволий. Між закордонними достойниками був монарх Етіопії Гайле Селессі, йорданський король Гуссейн, президенти Сирії й Альжирії, французький премєр, британський міністер закордонних справ і багато інших. Совєтська делегація під проводом Алексея Косигіна нараховувала 30 осіб, між ними три високі генерали. Голова американської делегації, секретар здоров'я, освіти й суспільної опіки, Еллiот Річардсон, мав уже розмову з міністром народного керівництва, колишнім близьким приятелем Нассера Гассанейном Гейкелем і мав визначену зустріч із віце - президентом Анваром Садатом та міністром закордонних справ Махмудом Ріядом. Нассера похоронено в мошеї, будову якої він започаткував був і яку перезвано тепер його іменем. В похороні брали участь три його сини, але дружина й трьох доньок не було бо мусульманська релігія забороняє жінкам брати участь в похоронах.

ДВА КАНДИДАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА ЄГИПТУ

Найповажнішими кандидатами на наступника Гамаля Абделя Нассера на становищі єгипетського президента є урядуючий віце-президент Анвар ель Садак — впереді — і Алі Сабрі, позаду нього, ліворуч. Обидва вони захворіли під час бурхливого похорону Нассера серцевими атаками, але Анвар ель Садак взяв вже участь у кінцевому акті похоронної паради. Алі Сабрі має марку завзятого москвофіла, але й Анвар Садак не є великим приятелем Америки.

ПРОФ. Д-Р СТЕПАН ГОРАК ОРГАНІЗУЄ ТОВАРИСТВО ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ У СТЕЙТОВИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Карлстон, Іл. — Д-р Степан Горак, професор історії на Східньо-Ілліноїському університеті та відомий наш науковець з молодшої генерації, починає організувати Товариство для поширення українських студій в стейтових університетах. У своєму зверненні в цій справі проф. д-р С. Горак пише:

„Виступаючи перед українською спільнотою в ЗСА з ініціятивою покликання до життя Товариства для поширення студій українистики, ми уважаємо нашим обов'язком зробити наші задуми та пляни доступними цілій громаді і рівночасно звернутися з проханням до ініціятивних одиниць розпочати це дуже важне діло. Наші заміри такі: 1. Створити в усіх стейтах, де проживає більша кількість українців чи американських українців, Відділи згаданого Товариства. 2. Ці стейтові Відділи перемуть обов'язок та патронат над усіма заходами включення викладів української мови, літератури й історії в стейтові університети. Заходи в тому напрямку мусять бути узгіднені між Товариством, українськими студентами даного університету і Комітетом для студій національностей в СССР і Східній Европі, який є секцією Американського Товариства для поширення слов'янських студій (AAACC). 3. Реальна ініціятива для створення Стейтового Відділу повинна вийти від місцевого Відділу УККА при тісній і активній співпраці в першу чергу українських професорів, що проживають в даному стейті, від алюмнів американських університетів, лікарів, працівників, інженерів, бібліотекарів, професійних і культурних товариств. Зважаючи на факт, що ми програли в тому відношенні забагато часу, ми пропонуємо приступити до діла негайно.

4. Для полегшення початкових труднощів ми приготовили проєкт статуту Товариства з проханням до української преси, яка все доцінювала науков уділяєку діяльности українців в діяспорі, видрукувати цей статут в англійській мові. (Повний текст проєкту цього статуту буде надрукований в черговому виданні англомовного „Українського Тижневика" (Ukrainian Weekly) з датою 10-го жовтня 1970). Ми є свідомими факту, що без активної підтримки з боку української преси наш труд і пляни не зможуть бути здійсненими. Просимо також українську пресу в діяспорі передрукувати це звернення і статут з часописів, в яких вони появляться. 5. Стверджуємо, що наше Товариство є категорично безпартійним і радо співпрацюватиме з усіма українськими самостійницькими угрупуваннями, які доціонюють питання українських студій в американських університетах. Товариство не ставить собі цілию конкурувати з кимось, а виключно співпрацювати з усіма, яким наша справа є їхньою справою. 6. Для дальших інформацій і організаційних справ просимо звертатися на нашу адресу: Dr. Stephan M. Horak, Dept. of History, Eastern Illinois University Charleston, Ill. 61920.

У проєкті статуту м. ін. сказано, що Товариство для поширення українських студій є з крайовою організацією осіб та інституцій, зацікавлених у поширенні українських студій у З'єднаних Стейтах Америки на всіх рівнях, включно з університетами і публічними школами; у зберіганні і плеканні української спадщини, культури, ідентичности в рямках американської плюралістичної суспільности, яку вважається не тільки привілеєм, але й правом та обов'язком. Метою Т-ва є збагачувати американську едукацію і культуру при допомозі популяризації українських вартостей в усіх ділянках та що це Т-во повинно виконувати завдання помосту між українським народом і З'єднаними Стейтами Америки аж до того часу, як ці функції можна буде виконувати формальними шляхами, які існують між суверенними урядами вільних націй. Т-во є неприбуткове, всі члени керівних органів виконуватимуть свої завдання безплатно і будуть пороблені заходи, щоб це Т-во та пожертви на його цілі були звільнені від оподаткування.

Видано новий річник бібліографічного покажчика української преси поза межами України

Клівленд. — Український Музей-Архив у Клівленді, що його заснував і веде досі проф. Леонід Бачинський, видав як число 13-те своїх публікацій, річник III - IV „Бібліографічного покажчика української преси поза межами України за 1968-1969 роки" в упорядкуванні бібліографа д-ра Олександра Фединського. Охоплює цей бібліографічний покажчик, уже третій з черги — перший був виданий за 1966 рік і другий за 1967 рік — українські періодичні і серійні видання, що появляються поза межами України в усіх країнах українського поселення поза залізною заслоною, як також видавану українською мовою пресу в комуністичних країнах Польщі, Чехо-Словаччині, Румунії і Югославії. Усього зареєстровано в покажчику 424 назв — періодичних видань, не враховуючи в це число додатків, що появляються під окремими назвами і яких зареєстровано в цьому покажчику 86. Із загального числа 424 періодичних видань 204 появлялося в 1968-1969 роках у З'єднаних Стейтах Америки, 92 в Канаді, 20 в Австралії, 16 в Англії, 9 в Аргентині, 9 в Бельгії, 7 в Бразилії, 9 в Італії, 31 в Німеччині, 2 в Польщі, 1 в Румунії, 14 у Франції, 7 у ЧСР, 1 у Швеції і 3 в Югославії. Охоплює покажчик усі друковані і розмножувані іншими способами газети, журнали, серійні видання, бюлетені, а також одноднівки, що їх було 36. Не включено до покажчика дрібних бюлетенів церковних парафій і громад, яких появляється около 150: цих бюлетенів, зареєстровано тільки ті, які мали журнальний характер. Видання цей покажчик на 64 сторінках друку в 600 примірниках ротопринтом.

„ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР" В НЮ ЙОРКУ

В неділю 11-го жовтня о год. 3-ій по полудні, завітає до Ню Йорку „Ляльковий Театр" 90-го Відділу СУА з Філядельфії, під керівництвом Дарії Шуст. У великій залі Українського Народного Дому при 2-ій евеню, театр виставить оперетку „Червона Шапочка". Виставку організує 82-ий Відділ СУА на Бронксі, Н. Й.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Америка відкриває очі

У вчорашньому виданні „Свободи" надруковано в українському перекладі проречисте повідомлення Колюмбійського університету про встановлення окремої „програми студій підпорядкованих не-російських народів в Совєтському Союзі, щоб відкрити наявне загострення їхніх окремих національних ідентичностей, яке може впливати на совєтські цілі та урядову політику". Найменований директор нововстановленої програми проф. д-р Едвард Аллворт у своїх вияснениях про систему, цілі і завдання студій в цій програмі робить більше ніж заслужений докір більшості американських університетів із програмами совєтських студій, які „зосередились однобічно на студіях Росії і Кремлю... обмежуючи досліди минулого і сучасного розвитку між не-російськими народами в СССР... не приглядаючись наполегливо імпактові національностей на совєтську внутрішню і закордонну політику". Проф. Аллворт також з докором стверджує, що „це занедбання разюче наявне в настоновлянні Державного Департаменту вважати СССР за країну, населену одним тільки народом — росіянами".

Українці в Америці говорили й писали це ще перед створенням потворно - колоніяльного Совєтського Союзу і безнастанно повторюють цю саму істину словом і письмом по сьогоднішній день. Ми прагнули і прагнемо, щоб Америка і світ пізнали правду про Совєтський Союз і про поневолені ним нації. Вся наша активність на це спрямована. І, нарешті, Америка починає відкривати очі.

Крім нашої загальної активности, активности всіх наших громад та установ, крім історичної заслуги проф. Лева Добрянського у встановленні в Америці Тижня Поневолених Націй, крім здвигнення пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, активности наших професорів по американських університетах та інших заходів, було ще дві події які можуть поважно вплинути на те, щоб американські університети почали основніше й повніше приглядатись згаданій проблематиці та її студіювати. Це — опублікована коштом і стараниям Українського Народного Союзу англомовна Енциклопедія Українознавства та встановлення, завдяки наполегливості ентузіястів справи з-поміж українського студентства, українських студій в Гарвардському університеті.

Америка відкриває очі!

Ніксон і Тіто

Несподівана смерть єгипетського президента Гамаля Абделя Нассера частинно перекреслила ціль подорожі президента до Европи. Боячись, що демонстрація американської збройної сили на Середземному морі може бути дисонансом на тлі жалоби всього арабського світу — Ніксон змінив тон і зміст своїх заяв, що їх склав пі час свого перебування на „Саратозі" і важкому кружлянку „Спрінгфілд", поклавши натиск на потребу збереження миру.

Але він не відкликав своїх відвідин у Югославії, тим паче, що її володар Тіто волів прийняти Ніксона, як їхати на похорон Нассера. Своїми відвідинами в Югославії Ніксон хотів ще раз зазначити, що Америці байдуже, який устрій існує в будь-котрій чужій державі, аби та держава не була ворожою супроти Заходу і не загрожувала світовому мирові. Тіто у ціє більшій мірі, як румунський Чеушеску, підкреслює незалежність від Москви. Югославія комуністична, але водночас 85 відсотків її сільського господарства — у приватних руках, 140.000 підприємств — приватна власність, дефіцитові державні підприємства зліквідовано, а безробітним вільно шукати праці за кордоном, звідкіля вони присилають до Югославії щорічно круглло 300 мільйонів у твердій валюті. Комуністична Югославія все ж толерує Церкви та їх вірних і дістає коло 300 мільйонів дол. річно від закордонних туристів, які мають куди більшу свободу рухів аніж в СССР та його сателітах. Тіто одержав від Америки коло 2.600.000 дол. допомоги, за яку він не вирікся комунізму. Проте не приєднався він до комуністичної нагінки проти Америки. Тіто — комуніст, але напевно не тішиться він зростом совєтської потуги на Середземному морі та совєтською морською базою в сусідній Албанії. І Тітові напевно залежить на ізраїльсько - арабському замиренні, бо перетворення того конфлікту у третю світову війну може принести тільки шкоду Югославії. А що Тіто був приятелем Нассера, з яким ділився лідерством серед „невтральних", то мирове посередництво Тіта було б тільки понутру Америці. Погляди Тіта на розвиток подій в арабському світі після смерти Нассера — напевно були вартісною для Ніксона інформацією.

Тому відвідини Ніксона в Београді так само не милі Москві, як були його відвідини в Букарешті рік тому.

ОБЖИННИ З ПОЛІТИЧНОЮ ПЕРЕШКОДОЮ

Мюнхен. — Щороку наприкінці вересня відбувається в столиці Баварії „Жовтневе свято". Цей празник не має нічого спільного з большевицькою „Ж о втневою революцією", яка відбулася, за новим стилем, не в жовтні, а в листопаді. Баварське Жовтневе свято заведено з волі королів Баварії 150 років тому. По суті це те, що українські обжинки, свято селян, що закінчили жнива і хочуть радісно зійтися та розважитися у веселому товаристві. Колись я бачив свято обжинок в Україні і досі пригадую слова пісні:

Заспіваймо родинно,
Щоб нам жито родило,
І житечко і овес,
Щоб родили рік увесь...

Баварське Жовтневе свято поволі перетворилося з місцевого на свято інтернаціональне. До Мюнхену збираються на нього не тільки мешканці Баварії та інших німецьких провінцій, але своїх веселих гостей в народних убраннях присилають і сусідні країни. Визначні особи політичного й мистецького життя також приїздять до Мюнхену, щоб подивитися, як баварці „п'ють-гуляють і веселі мислі мають" на великій площі, що зветься „Віссн" (луки).

„На луках" розставлено величезні шатра й халабуди з усякими атракціями. Є Тут є різні „лукулли" або стравами і напоями, особливо з пивом, яке виготовляють баварські броварні спеціяльно для Жовтневого свята.

Для малярів і для фотографів різнобарвні юрби гостей „на луках" дають багато цікавого матеріялу. Ту є різні „лукулли" або „пузаті пацюки" (у Гоголя — „Різдвяна ніч"), що покazують своє мистецтво в їжі і в питті. Такі „майстри" можуть вступати між собою в змагання, хто вип'є більше великих кухлів пива і проковтне більше смажених курей або ковбас. „Переможця" в такому змаганні деколи відвозять додому в авті, бо він уже не може рухати „веселими ногами", а деколи в шпиталь, де лікарі допомагають йому позбутися з'їдженого й випитого.

Колись Іван Котляревський в „Енеїді перелицьованій" писав про рідних — українських „череву годників", що були мистцями свого діла:

Ти бачиш, він який парнище?
На світі трохи єсть таких!
Сивуху він мов брагу хлище!
Я в парубках кохаюсь цих...

Але не тільки цим мистецтвом — „Їж, хоч розперезися" — славне у світі баварське „Жовтневе свято". Головне в цьому святі відкриття, коли заманувані й без того, в різних крайових убраннях, в історичних костюмах, на автах і верхи на конях, старі, молоді й діти ідуть походом головними вулицями міста, з музикою, співом, весело гукаючи до глядачів по обох боках цієї мальовничої процесії.

Ось на платформі великого вантажного авта кілька молотників ціпами стукають у такт, мовби на току; далі — робітники фабрики ляльок з міста Кобургу посадили гарних діток у скриньки, мовби продукцію на продаж. Є тут група танцюристів з італійського острова Капрі, групи гостей у національних строях із Бельгії, Швайцарії, Австрії, Франції, Голляндії і т. д.

Тільки зі Сходу, з країн за залізною завісою не видно нікого в цій різнобарвній процесії. О р г а н ізатори Жовтневого свята в Мюнхені запрошували гостей із „народних демократій", але успіху не мали. Очевидно, правителям тих країн вистачає б о л ь ш евицького „жовтневого свята".

Сподівалися, що до Мюнхену на це свято приїде група танцюристів із Братислави, Словаччини. Було вже все підготоване, але в останній момент справа зірвалася. Упорядники мюнхенського свята звернулися телеграфічно до президента Чехо - Словаччини Свободи, але й це не помогло. Мабуть, Свобода побоявся, що втікнуть „із словацького балету „вибере свободу"...

П. А.

Ізраїль оскаржує СССР в змаганні до влади над Близьким Сходом

Об'єднані Нації. — Ізраїльський міністер закордонних справ Абба Ебан заявив у своїй промові на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй в понеділок 28 вересня, що совєтська інтервенція в справах Близького Сходу не стосується тільки Ізраїлю. Совєти, заявив він, змагають до осягнення збройної переваги на Середземному морі з головної ролі в середземноморському обширі, загрозити південному крилу Атлантійського Союзу від півдня, встановити власну сильну армію на африканському континенті з повним нехтуванням суверенітету африканських держав та створити цим гострий конфлікт і хаос в міжнародній ситуації. Ізраїльський міністер оскаржив Совєти і Єгипет у свідомому й пляновому порушенні восиного переми'я та пред'явив світлини на доказ, що Совєти і Єгипет встановили в забороненій перемир'ям смузі совєтські протилетунські ракети САМ-2 і САМ-3. Він висловив сумнів, чи Совєти порадили Єгиптові прийняти перемир'я задля поведення мирових переговорів з Ізраїлем чи тільки для того, щоб використати цей період для поправлення своєї стратегічної ситуації. — Представник Єгипту в Об'єднаних Націях Мохаммед ель-Зайят не заперечував факту пересунення ракетних становищ, тільки обороняв його аргументом, що названі Ебаном ракети мають оборонний характер і не загрожують мирові.

Анатоль Вовк

ДЕЩО ПРО ЦЕНЗУРУ ДРУКОВАНОГО СЛОВА В УКРАЇНІ

(2)

Розгляньмо спершу нецензуровані видання у нашій колекції. Всі вони, як уже сказано, з післясталінського періоду. Їх поділити можна на такі категорії: а) середньошкільні підручники, перекладені з російської мови на українську; б) книжечки для дітей дошкільного віку; в) двомовні словники загальні й термінологічні; г) вибрані твори (перевидання) дореволюційних письменників і тих совєтських, що вже померли; г) куховарські книжки; ґ) сподівано, деякі інші книжки на „безпечні" теми.

Майже всі ці категорії видань вимагають деяких додаткових пояснень і уточнень.

До а). Як яскравий вияв і доказ колоніяльної політики Москви в Україні, підручники для середньої школи — це у великій більшості переклади російських видань. На 18 книжок цього року в нашій колекції, з ділянок інших як українська мова і література, 14 були переклади з російських видань, а тільки 4 оригінальні праці, написані в Україні. Ні одна із 14 перекладених книжок не мала позначок цензури, тоді, як кожна з чотирьох книжок українських авторів була цензурована (як, очевидно, також усі підручники мови і літератури). Українські книжки підлягали цензурі, не зважаючи на те, що стосувалися вони таких далеких від усякої політики ділянок як радіотехніка (1957), столярно-будівельна справа (1957), практикум з машинознавства (1957) та зоологія (1960). Підручники з цих самих або подібних ділянок, але переклади з російської мови, наприклад — зоологія (1960), електротехніка (1958) — цензури не проходили.

Гідне уваги те, що чим старший вік дитини або юнака в УССР, тим пильніше береже його око московської цензури від усякого „націоналістичного ухилу". Отже, тоді, коли книжечки для дошкільного віку нецензуровані, п і д ручники для середньошкільників уже підлягають цензурі (коли вони не російські). Послідовно, підручники для вищих і високих шкіл, як виходять із нашого зразка, всі вже цензуровані, без огляду на авторів. Та що більше. У цій категорії підлягають цензурі не тільки переклади з російської мови, а навіть праці написані російською мовою, але видані в Україні чи українських авторів. Ось приклади:

Е. С. Хотинский (украінець), Курс органической химии (Харьков, 1957), С. Н. Попов, Химия нефти и газа (Львов, 1960), Краткий справочник по химии (автори українці) (Киев, 1965).

До в). Хоч усе, що стосується мови, підлягає пильній цензурі, і тут є вийнятки. Отже, не знаходимо цензорського шифру на двомовних словниках з післясталінського періоду (укр.-рос., поль.-укр., фразеологічні нім.-укр. і англ.-укр.). Довга серія російсько - українських термінологічних словників, що появляються від 1959 року, в основному не має позначок цензури. Характеристичні, о д н аче, три вийнятки, що підлягли цензурі. Це: найбільший з цілої серії „Технічний словник" (1961) та два географічні словники — н а з в (1964) і термінів (1970).

На відміну від двомовних, одномовні словники, термінологічні та інші послідовно цензуровані. Приклади: лінгвістичний (1957), математичний (1964), літературознавчих термінів (1965) та е н ц иклопедичний (1966-1968). Тут помітні, одначе, деякі вагання. Наприклад, „Словник власних імен людей" (1961) нецензурований, а у другому виданні (1967) вже підлягло цензурі.

До г). Хоч в обговорюваній колекції видань белетристичних творів було розмірно мало, все таки огляд їх показав певну настанову режимної цензури в цій ділянці. Не підлягають цензурі вибрані твори класиків — Марка Вовчка, Панаса Мирного, Нечуя-Левицького, Тараса Шевченка. Ці видання взяті, одначе, з повніших попередніх совєтських видань, які правдоподібно були не тільки цензуровані, але також (як знаємо з інших джерел) „виправлювані" і просто фальшовані. За Сталіна навіть, і всякі вибрані твори проходили цензуру, напр., у нашій колекції твори М. Коцюбинського (1946) та І. Франка (1956).

Підлягають цензурі першовидання, хоч би й давно померлих авторів. Не дивує, наприклад, ц е н з у рний шифр на вибраних творах Б. І. Антонича (1967).

Все таки і деякі давно померлі й перецензуровані класики нашої літератури не зовсім ще безпечні для режиму. У „метриці" вибраних творів М. Коцюбинського (1967) знаходимо нову і характеристичну появу. В додатку до двох редакторів видання там названа ще третя, окрема особа, що „відповідає за випуск". Подібного „відповідальника" зазначено також у недавно виданих вибраних творах дуже москалям не милого Панька Куліша. Чи не є ця особистa в і д повідальність (очевидно політична відповідальність, перед режимом) тільки новою формою відповідальности цензора?

До г). Хоч книжки про кулінарію (1961, 1967), здавалося б, не вимагають оїінки цензора, цього привілею не мають інші побутові видання. Для прикладу, книжечка „Побутові поради" (1957) була цензурована.

До д). У нашій колекції знайшли ми декілька книжок без шифрів цензури з жанрів, що звичайно бувають цензуровані. Усі ці вийнятки, що проховзнулися попри цензуру, стосуються „безпечних", стовідсотково аполітичних тем. Їх тільки три: „Гігієна жінки" (1967), переклад з російської (хоч подібна популярна книжечка українського автора „Тіло людини" (1958) — цензуроване); „Українські народні пісні, частина І. Пісні про кохання" (1962) — (хоч „Українські народні романси" (1961) та два інші пісенники з 1962 року мають шифр цензури); „Визначник звірів УРСР" (1965) (але подібний визначник грибів України (1963) нецензурований).

Хоч, як бачимо з наведених видань, існує декілька категорій видань, що не підлягають режимній цензурі, реєстр послідовно цензурованих категорій далеко довший. Назвемо найважливіші з них:

1) Енциклопедії, енциклопедичні словники, тлумачні термінологічні словники;

2) Усі видання, зв'язані з українською мовою (крім двомовних словників), літературою, історією, культурою;

3) Усе, що стосується мистецтва, включно з збірками узорів вишивок чи писанок, книжками про народні танки, народну ношу тощо (наприклад, збірка малюнків народної ноші, виконана О. Кульчицькою, має шифр цензури);

4) Усі популярно - наукові видання, не тільки оригінальні, але й переклади з російської мови;

5) Усі любительські довідники та п о р а д н ики (включно з перекладами), навіть з таких ділянок як фотографія, автомеханіка, музика, шахова гра;

6) Усі середньошкільні підручники українських авторів;

7) Усі підручники для вищих, високих та технічних шкіл, друковані в УССР українською чи навіть російською мовою;

8) Сільськогосподарська література (наприклад, садівництво);

9) Медична та популярно-медична література (наприклад, книжки про лікарські рослини);

10) Періодичні видання, журнали і газети. (Не тільки загальні, суспільно - політичні та літературні періодики підлягають цензурі, але й такі аполітичні і вузькотехнічні видання як, наприклад, природнича серія Доповідей Академії Наук УССР);

11) Поштові листівки — мистецькі та вітальні.

Остання категорія свідчить, до якого абсурду доходить режимна контроля друкованого слова в Україні. Репродукції мистецьких образів, види міст, вітальні карточки з написом, наприклад „З Новим Роком!" — усе це мусить проходити попри сторожке око цензора.

Цікаво, що й тут є докази якогось короткотривалої цензурної „відлиги". У нашій колекції з новорічні вітальні листівки київського видавництва „Мистецтво" за 1963-1969 роки. Листівки з років 1963-1966 мають шифри цензури, листівки, видані 1967 та 1968 року, не мають таких шифрів, але на листівці з 1969 року шифр наново появився.

З цього огляду н е в е-

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

ЩАСЛИВА ЇМ ДОРОГА!

І так наймолодший наш театр, Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької, вибирається в артистичне турне на Захід — до Чикаго і Клівленду. В неділю 4-го жовтня ще нам покажуть „Лісову Пісню" в Нью Йорку, а там, через тиждень, гайда в дорогу! Сказавши по-пластунськи — „щасливa їм дорога і доброго вітру!" І блискучих успіхів!

Щасливою дорогою юного театрального товариства турбуються загалеєть усі мами, тати, тітки й бабусі, не згадуючи Батьківського комітету і невтомних панства Крушельницьких. Не одна мама чи бабуня в щоденних своїх молитвах дякує Господеві, що Студія вибирається в мандрівку не літаками, а автобусами... „Як досі, ще не було чуток, щоб арабські чи якісь інші авантюристи поривали автобуси", — сказала мама з 9-ої вулиці, доня якої виконує одну з головних ролів у „Лісовій Пісні".

А доні-пластунці — „море по коліна, а Міссісіпі по кісточки!"

— Мамо, — говорить доня, — та ж це було б прекрасно, якби так нас гайджекнули і завезли, наприклад, до Єгипту чи до Арабії! Ти подумай, — даремно, не докладаючи до цього ні одного цента, ми побачили б Ніл, піраміди, пустиню, бедуїнів на верблюдах! Це ж неначе в казці з тисяча й одної ночі!

— Ой, була б тобі гарна казка, — зідхнув тато, — як би ти була попала до Йорданії, коли там лилася кров, а люди гинули, як мухи...

— Молоде-дурне! — махнув рукою дідо-комбатант.

Розуміється, молоді керуються, як то кажуть, своїм Богом і своїм розумом, хай буде зеленим ще й трохи замотеличеним (на теж вони й молоді!). Знаємо, наприклад, що під час однієї прогулянки нашої студентської молоді по Европі не все там було таке гарне-красне, як це показано на фотографіях і як про це пишеться в пресі. Були й там, кажуть, третьорядні готелі з блощицями і нічліги по 48 осіб в одній кімнаті, і перемоклі, драніві шатра, була простуда і зворі шлунки. Проте, ніні учасники прогулянки переважно мовчать про ці штрапаці, не нарікають перед батьками на всі труднощі, маючи в цьому свою калькуляцію...

— Як будемо пхинькати, скаржитись, — заявила одна студентка, — то старенькі на другий раз не пустять нас на таку прогулянку, не дадуть грошей на дорогу. А нас тули, до Европи, так тягне, так тягне!

Гм! То чого ж ми тоді нарікаємо, що наша молодь американізується, коли її „так тягне" до Европи?..

Ікер

М. Сосновський

ПРО „ВСЕБІЧНЕ ЗБЛИЖЕННЯ" НАЦІЙ В СССР

(2)

Ленін і самовизначення націй

На цю тему вже так багато написано, що ледве чи можна щось справді нове сказати. Доцільно буде, однак, нагадати деякі факти, що мають безпосередне відношення до заторкненої теми.

Перш за все, треба мати на увазі, що від самого початку своєї політичної і публіцистичної діяльности Ленін був виразним противником будь-якого самовизначення народів і творення національних держав на руїнах російської імперії. Він постійно протиставлявся пляновi перетворення російської імперії на федеративну республіку, вважаючи, що така розв'язка не є в інтересах пролетаріяту. Що більше, Ленін гостро засуджував пропозиції дати культурну автономію неросійським народам.

У творі „Национальная государственность с о юзных республик" автори стверджують, що „до великої Жовтневої соціялістичної революції В. І. Ленін виступав в принципі проти федерації як форми державного ладу в Росії. При цьому він виходив з таких заложень. Розвиток виробничих сил вимагає можливо великої і централізованої держави. Така держава є великим історичним кроком вперед порівняно зі середньовічною роздрібленістю та середньовічним партикуляризмом. Вона дає для пролетаріяту можливості об'єднатися, широко розгорнути клясову боротьбу і організувати сили для вирішального наступу на капіталізм"[5]).

Щойно, коли Ленін зорієнтувався в силі національних визвольних рухів, він з тактичних міркувань, але уже напередодні першої світової війни, почав займатися національним питанням в російській імперії та писати про „право всіх націй на самовизначення". Революція в 1917 році, постання на руїнах царської імперії національних держав, факт ліквідації російської великодержавности — все це змусило Леніна ще більше „переорієнтуватися", і він щойно тоді погодився на засаду федеративного устрою російської імперії.

У цитованій публікації на цю тему читаємо: „Після Жовтневої революції процесу розпаду Росії не можна було відразу зупинити; на протязі деякого часу він ще скріпився. Тому теж не випадково В. І. Ленін у травні 1918 року, характеризуючи тодішнє міжнародне положення, говорив, що „від Росії нічого не лишилося, крім Великоросії..."

Очевидно, самою Великоросією в етнографічних межах Ленін не міг задовольнитися і тому заговорив про федерацію, „У цих історичних умовах саме федерація могла зупинити викликаний буржуазними націоналістами процес розпаду Росії і забезпечити державне об'єднання різних національностей. Утворення федерації означало в цих умовах вже не послаблення, а скріплення державних, економічних, воєнних, культурних та інших зв'язків між численними національностями Росії"[6]).

Отже, коротко: ні до першої світової війни, ні під час революції, ні в роки керування совєтсько-російською державою В. І. Ленін не мав на меті справедливо і чесно розв'язувати н а ц іональне питання. Те саме стосується очолюваної ним партії РСДРП (а відтак Російської Комуністичної Партії), програмові засади і декларації якої були подумані тільки для обману широких мас неросійських народів. Про те, яке насправді було наставлення російських большевиків до неросійських народів і їх політичних аспірацій ілюструє той факт, що навіть тоді, коли з тактичних міркувань Ленін заступав принцип с а м о визначення цих народів, його ж співробітники офіційно й плянoвo цю засаду порушували, відмовляючи цим народам будь-яких прав і силою підкоряли їх своєму диктатові.

Ці факти треба мати на увазі, і немає ніяких підстав в тому, щоб в Ленінові бачити прихильника неросійських народів у такому чи іншому періоді його діяльности. Коли ж ідеться про РСДРП, то теж немає ніяких підстав твердити, що „перед революцією РСДРП виступила з проєкцією побудови справедливих взаємин між народами світу взагалі" і що теперішня політика КПСС є „компромітацією національної політики", яку нібито мала чи вела РСДРП. Таке твердження просто розминається з історичною правдою.

„Тоталітарний комплекс" совєтського керівництва

Совєтську зовнішню та внутрішню політику не можна задовільно зрозуміти та збагнути її логіку, відкликаючись тільки до елементів російського імперіялізму, російської духовости, традицій тощо. Безперечно, большевизм корениться, як це ґрунтовно виявив російський філософ Н. Бердяєв, у російській духовості, але, незалежно від того, він хворіє на „тоталітарний к о м п лекс", похідне явище доктринального соціялізму, защепленої російській соціял-демократії Леніним. Цей комплекс розвинув до крайніх меж Сталін, а продовжують культивувати його сучасні совєтські лідери.

Наявність отого „тоталітарного комплексу" передрішує характер совєтської політики і разом з цим характер самого режиму. Тут теж знаходимо відповідь на поставлене М. Прокопом питання про те, чому ЦК КПСС стосує і здійснює політику, не рахуючися з „великими внутрішніми т р уднощами Радянського Союзу і всупереч логіці соціяльних, політичних і національних процесів, що відбуваються в ССР, в цілому соціялістичному бльоці й у світі". У випадку з тоталітарним режимом в СССР маємо таке саме явище, як з тоталітарним режимом у Німеччині за Гітлера, який у такій же мірі не рахувався з реальним станом, з фактичними потребами країни, її спроможностями тощо, намагаючися все підпорядкувати ідеї „тисячолітнього Райху".

Так само в розумінні совєтських лідерів у минулому й сьогодні не була і не є абсурдом ідея панування Москви над світом; навпаки, ця ідея прекрасно пов'язується з отим „тоталітарним комплексом", і в тому криється така велика загроза для цілого світу. З цього погляду ми східні вважати помилковим т в е р д ження, мовляв, керівники СССР не такі наївні, щоб вірити, що „вони чи їхні наслідники завоюють решту Европи чи Америку", або що їм поталасться „перетворити на росіян українців, грузинів, литовців чи інші розвинені народи"[7]). Вони, безперечно — оправдано чи неоправдано — в це вірять, як Ленін вірив у „післанництво російського пролетаріяту", надіючись на всесвітню комуністичну революцію ще за свого життя.

Г. Арендт у своїй студії „Про походження тоталітаризму" зробила важливе помічення, якого ніяк не можна

(Закінчення на стор. 3-ій)

[5]) Национальная государственность, цит. т., стор. 8, і В. И. Ленин, Полное собрание сочинений, т. 7, стор. 102-106, 233-242.

[6]) там же, стор. 13 і теж В. И. Ленин, там же, т. 36, стор. 34.

[7]) там же, стор. 81.

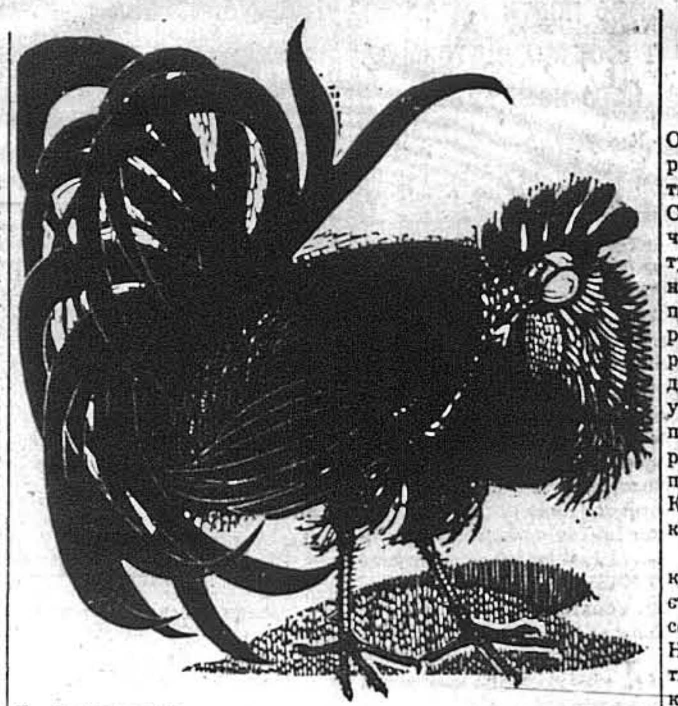
БОГДАН БОЖЕМСЬКИЙ І ЙОГО ГРАФІКА

(З приводу виставки в ЛМКлюбі в Ню Йорку)

Виставка графічних композицій-дереворитів Богдана Божемського, що її влаштовує Об'єднання Мистців Українців в Америці в залі ЛМКлюбу в Ню Йорку, охоплює понад сотку творів цього дуже активного й плідного мистця середньої ґенерації. Від перших графічних праць ще у Львові, коли Б. Божемський був студентом веденої В. Кричевським Вищої Образотворчої Студії, він звернув на себе увагу мистецьким смаком і винахідливістю своїх графічних праць. Під кінець 40-их років, прибувши до Америки, він мав уже за собою виставку в Гайдельберзькоу університеті в Німеччині 1946 р., проте зробив важливий у нових умовах крок — вступив на основний вишкіл в одній з провідних американських мистецьких шкіл — Купер Юніон Арт Скул в Ню Йорку. Ту школу він закінчив 1951 р. двома найвищими відзначеннями за графіку, і так став одним із перших наших мистців-еміґрантів з американською мистецькою освітою і знанням американських творчих та технічних метод.

Від того часу Божемський став одним із наших найбільш продуктивних мистців, працюючи одночасно в двох ділянках — малярстві і графіці. Його малюнки, звичайно великих розмірів, у своїй першій фазі були здебільшого напівабстрактні, його новіші речі стали реальнішими, тобто зображений предмет у них завжди вичутний, хоч усе перекладене на мову форм і кольорів. У своїх композиціях він вдало розробляв проблеми широких декоративних площ і малярської фактури, де барви стали організуючим елементом, який давав картині композиційну завершеність. Цікаво відзначити, що останніми роками мистець почав розробляти в своєму малярстві українські мотиви, переважно гуцульські. Як сам мистець нам признався, ці українські мотиви стали для нього зовсім новим світом форм і фантазії, і варто згадати, що його пошуки тут ідуть по лінії не тільки сюжетній, але й стильовій, створюючи справді новий етап у його творчості.

Божемський має за собою низку важливих мистецьких виступів — власні виставки в Нюйоркській ґалерії Панорас (1958), в Українському ЛМКлюбі (1960), у Фейрлей Дикинсон університеті в Тінеку, Н. Дж. (1965) — щоб згадати тільки найважливіші. Але він брав участь і в різних збірних виставках, м. ін., у Конгресовій Бібліотеці у Вашингтоні, Національній Академії Рисунку в Ню Йорку і, зокрема, в репрезентативній виставці українського мистецтва в музеї Дітройтського університету 1960 р. Його малярські і графічні твори знаходяться на постійній виставці Українського Інституту Америки в Ню Йорку.

Б. Божемський „Півень"

Дереворит паралельно з малярством Божемський почав культивувати особливо від 1962 р., і, крім Я. Гніздовського, у нас, мабуть, немає мистця, який віддавав би цій ділянці стільки уваги і праці. Рівнорядне культивування малярства і графіки сьогодні є феноменом майже виключно мистецтва поза Україною, бо мистці на Україні звичайно обмежуються однією із згаданих ділянок мистецтва. В час, коли графіку Гніздовського знаменує майже дюрерівська прецизність, Божемський у своїх творах більше шукає експресії, малярських зударів чорно-білих тонів, поданих динамічно, з малярською розмашністю. Мотиви його графік найрізноманітніші — квіти, птахи, дерева, міські мотиви, дерев'яні церкви, портрети і — нові гуцульські сюжети. Деколи мистець ручно розмальовує свої дереворити, досягаючи цим нових і несподіваних ефектів. Більшість цих речей це композиційно завершені твори, при чому деякі з них незвичайно деталізовані й складні. При цьому слід відмітити, що Божемський культивує майже виключно великий формат графічної дошки, що надає його дереворитам своєрідної монументальности. Одночасно його графіці притаманна легкість і пливкість ліній, далека від тієї штивности й сухости, яка часто позначає цю ділянку мистецтва.

Західньоукраїнську дереворитну графіку довоєнних років репрезентували О. Кульчицька, Л. Гец, П. Обаль, М. Осінчук, Я. Музикова і, передусім, М. Бутович, і з їх творами цікаво сьогодні порівняти речі Божемського. Він до деякої міри продовжує їх традиції, але із зовсім іншим підходом, що його виробило модерне мистецтво, з більш малярським відношенням до зображуваного. Цим новим своїм підходом Божемський виглядає оригінально й на тлі широко розвиненої і переважно ілюстративної графіки на Україні, де небагато є творів, рівнобіжних йому. Це значить, що Божемський й сучасній українській графіці посідає своє власне й окреме місце. І якщо уважливий глядач спостереже на його виставці деяку нерівність у його дереворитній творчості, спричинену здебільшого надто великою продуктивністю, він, той глядач, знайде там також досить творів, які належать до найліпшого, що в нас твориться взагалі в цій ділянці мистецтва.

С. Гординський

Видання творів Г. Сковороди сучасною українською мовою

Українське Євангельське Об'єднання в Північній Америці заплянувало підготувати видання творів Григорія Сковороди (1722-1794) сучасною українською літературною мовою. Ця справа набирає особливої ваги тепер, коли українці в розпорошенні готуються незабаром відзначити 250-річчя з дня народження славетного українського філософа й поета. Як відомо, Г. Сковорода впливав на багатьох письменників, зокрема на І. Котляревського, Т. Шевченка, Л. Толстого та інших.

Ім'я Г. Сковороди, великого лицаря духа, користується глибокою пошаною серед українського народу. Не зважаючи на це, його твори, за кількома винятками, мало відомі серед мас, бо виходили в світ малими накладами, тяжко було їх придбати, а до того ще й написані вони своєрідною книжною мовою, з великою дозою церковнослов'янщини, яку сучасний читач не зовсім розуміє. Беручи до уваги такий стан речей, Головна Управа УЄО в ПА ще 1969 р. з піднесенням радо привітала готовість однієї старшої української родини покрити кошти, зв'язані з їх перекладом і виданням. Вельмишановні фундатори у своїй вартій високої похвали скромності, не бажають, щоб ми тепер назвали їхні світлі імена. Це станеться пізніше, після закінчення праці.

До перекладу творів Г. Сковороди вже приступив д-р Яр Славутич, професор слов'янських мов Альбертського університету в Едмонтоні, Канада, автор багатьох збірок поезій і наукових творів із царини мовознавства й літературознавства. Проф. П. Ковалів, відомий мовознавець і богослов, погодився звіряти його переклад з оригіналом. До видання, сподіваємось, буде доданий науковий коментар. Плянується створити Видавничий Комітет для видання творів Г. Сковороди.

УЄО в ПА не має ніяких інших намірів, як лише те, щоб твори попередника нової української літератури вийшли в світ сучасною літературною мовою, а також пішли в маси народу, для якого вони й були написані приблизно двісті років тому. Можна думати, що таке видання причиниться до перекладу творів українського філософа на світові мови.

Головна Управа УЄО в ПА не бачить ніяких перешкод у тому, щоб поставити цю справу на найширшу громадську базу, якщо знайдуться люди, які виявлять готовість подати потрібну допомогу у виданні. Г. Сковорода — це власність усього українського народу, а не якоїсь української групи. Ясна річ, ми готові видати твори українського філософа під спонзоруванням НТШ чи УВАН, або обох наших заслужених наукових установ, якщо вони на це погодяться.

Поради й послуги з приводу порушених питань просимо надсилати на адресу:

Ukrainian Evangelical Alliance of North America 22146 Kelly Road East Detroit, Michigan 48021

Вважаємо за потрібне додати, що, готуючись до перекладу й видання творів Г. Сковороди, ми запитали Академію Наук УССР, чи є в їхніх плянах щось подібне. Отримали дослівно таку відповідь: „На сучасну українську мову перекладаються лише твори Г. Сковороди, писані латиною. Що ж до основної частини спадщини Сковороди, то вона зрозуміла сучасному українському читачеві в оригіналі, тому видання перекладів творів Сковороди на сучасну українську чи російську мови у нас не передбачається".

Ця відповідь зайвий раз переконує нас у правильності рішення Головної Управи УЄО ПА. Про дальший розвиток праці над виданням творів українського філософа будемо своєчасно повідомляти українське громадянство.

В. Б.

ПРО „ВСЕБІЧНЕ ЗБЛИЖЕННЯ" НАЦІЙ В СССР

(Закінчення зі стор. 2-ої)

на оставити поза увагою, аналізуючи совєтську внутрішню і зовнішню політику. Вона пише: „Змагання за тотальне панування над усім населенням земного ґльобу, елемінування кожної компететивної нетоталітарної реальности, є притаманне тоталітарним режимам; якщо вони не матимуть за свою кінцеву мету панування над цілим світом, вони тоді втратять і ту владу яку досі вже зуміли захопити . . . Тоталітаризм при владі використовує державну адміністрацію для осягнення своєї далекосяглої мети підкорення світу і для керівництва цілим своїм рухом; він встановлює таємну поліцію як екзекуторів і сторожів свого внутрішнього експерименту, постійно перетворюючи реальність на фікцію; він, врешті, будує концентраційні табори як особливі ляборатгорії, щоб переводити там свої досліди над проблемами тоталітарного володіння"[8]).

В СССР ми маємо сполучення співзвучних елементів російської духовости з тоталітарним комплексом, які взаємно посилюються і разом розвиваються у реальну політичну, військову і економічну силу, яка створює страшну і безпосередню загрозу для цілого світу. Русифікація, терор, економічні експерименти, за які населення так дорого платить протягом уже півстоліття, врешті сама теорія „злиття націй" — усе це похідні явища політики, що має на цілі здійснити фантастичний плян панування одного народу над цілим світом. Очевидно, це можна окреслити як фактичне здійснювання „російських імперських цілей". Ми б, однак, визначили внутрішню і зовнішню політику КПСС як продукт російського історичного імперіялізму, вивершеного і вдосконаленого тоталітарною психологією сучасного російського керівництва. Тому теж і небезпека цієї політики є набагато більшою порівняно з імперіялістичною, політикою російського царського режиму.

Міркуючи над совєтською теорією про „всебічне зближення" чи прямо „злиття" націй в СССР, треба мати на увазі всі можливі мотиви, які за час існування СССР дали поштовх до зформування цієї теорії, а разом з цим бачити цю теорію в загальному пляні зовнішньої і внутрішньої політики КПСС.

[8]) H. Arendt, The origins of totalitarianism. New York, Harcourt, Brace & World, 1968, pt. 3, p. 90.

ДЕЩО ПРО ЦЕНЗУРУ ДРУКОВАНОГО СЛОВА В УКРАЇНІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ликої колекції совєтських видань ясно видно, що важка лапа режимної цензури придушує всяку свободу друкованого слова в Україні. Москва настільки ароґантна і самопевна, що навіть не криється з цим перед своїми громадянами, а зазначає факт цензури на кожній газеті, кожному журналі, майже на кожній листівці чи виданні для широкого читача. Тепер, коли шифр цензури виявлений і „розшифрований", проблема цензури в УССР гідна ґрунтовного і повного опрацювання, щоб дати вільному світові ще один доказ гіпокризії і забріханости московсько - большевицького режиму, що називає УССР суверенною державою українського народу.

Маємо надію, що цей скромний огляд буде тільки початком. Його висновки треба перевірити і доповнити (напр., коди інших міст) на значно більшій колекції совєтських видань. Пропонуємо це завдання Товариству Українських Бібліотекарів в Америці, члени якого мають для цього якнайкращі умовини і можливості.

Конґрес Братських Організацій ЗСА...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

водом д-ра Ярослава Падоха.

На триденну програму конвенції склалися справоздання з діяльности Конґресу, дискусія над ними і вибору нового проводу Конґресу і його десяти секцій. Основною частиною нарад були численні промови й доповіді, виголошені найбільшими фахівцями братсько-забезпеченевого діла. Поміж промовами вирізнялися промова - привіт відомого губернатора стейту Джорджія, Лестера Меддокса і комішенера забезпеченевого департаменту стейтового уряду, Джеймса Бентлі. Найбільшим зацікавленням втішалися доповіді Луїса Павела п. н. „Вік печерної людини до астронавтів"; декана відділу Бизнесової Адміністрації місцевого університету д-ра Кеннета Блека п. н. „Братські організації в 1970 рр" та професора того ж університету д-ра Михайла Мескона п. н. „Менеджмент і творчий капіталізм'.' голови правничого комітету Конґресу Джорджа Овена про Братські організації і їх податкові проблеми; панель про вагу стейтових Конґресів та панель про творення й ведення організаційних відділів братських організацій, в якому участь взяли керівники таких відділів більших братських союзів.

Президентом Конґресу на 1970-71 рр. обрано Роберта Р. Браянта, головного секретаря й касира Братства Палячів і Інженерів Льокомотив, а секретарем Реймонда А. Клі з організації Роял Ліґ. Президентом Секції Братської Діяльности Конґресу обрано головного секретаря УНСоюзу д-ра Ярослава Падоха. Схвалено, що черґова, 85-та конвенція Конґресу відбудеться восени 1971 року в Денвері, Колорадо.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Еґню проти Ґуделла, а Мортон підтримує його кандидатуру

Ню Йорк. — Віце-президент Спіро Еґню заявив, що сенатор Чарлз Е. Ґуделл є „радикальним лібералом", і як такий в дійсності не є републіканцем. Еґню виступив проти кандидатури сенатора Ґуделла, заявляючи, що Ґуделл завжди в Конґресі виступав проти президента Ніксона, який очолює Республіканську Партію; Ґуделл завжди був проти тих проєктів, які підтримувала Республіканська Партія; Ґуделл часто виступав проти членів своєї партії. Віце-президент зробив висновок із такого становища сенатора Ґуделла і сказав, що його не треба б вважати членом партії, проти якої він постійно виступає. Але того самого дня, це значить 30-го вересня, в Рочестері, Н.Й., на виборчій кампанії виступав разом із сенатором Ґуделлем голова Республіканського Крайового Комітету конґресмен Роджерс С. Б. Мортон і сказав, що нюйоркський сенатор Ґуделл є таким самим республіканцем як він сам — Мортон. Сам Ґуделл сказав, що виборці в стейті Ню Йорк не дозволять на те, щоб віце-президент Еґню натискав за них ручку у виборчій машині.

Президентська Комісія оскаржує поліцію в стейті Міссіссіппі

Вашингтон. — Президентська Комісія в справі заворушень на кемпусах видала звіт про заворушення на кемпусі стейтового Коледжу в Міссіссіпі і в цьому звіті стверджує, що поліція „нерозсудливо і несправедливо діяла", коли стріляла до студентів негритянського походження 14-го травня ц. р. Поліція „перестаралася" твердить Президентська Комісія, і під час заворушень вбила двох чорних студентів та спричинила поранення 12-ох. Комісія стверджує, що деякі поранені студенти були далеко від того місця, в якому, за твердженням стейтової міської поліції з Джексану, мав стояти снайпер, який стріляв до поліції. Тіло одного вбитого знайдено в протилежному напрямку від того місця. Комісія стверджує, що поліцисти говорили неправду під час слідства, що було після стріляння. Суд вирішив на основі неточних даних, коли звільнив поліцистів від вини і кари.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!